

Наваліс (Фрыдрых фон Гардэнберг)/ Novalis (Friedrich von Hardenberg (1772 – 1801) – Наваліс стаў для нямецкіх рамантыкаў узорам філосафа-паэта, аднак яго творчасць асуджалася “Маладой Германіяй” як рэакцыйная. У канцы XIX ст. творы Наваліса прыцягнулі ўвагу сімвалістаў, экспрэсіяністаў і неарамантыкаў. Творчасць Наваліса паўплывала на Ёлтэра Пэйтэра, Германа Гесэ, Міхая Эмінэску, Джорджа Мак-Доналда і многіх іншых. Раман Пенелопы Фітцджералд “Блакiтная кветка” (The Blue Flower) прысвечаны жыццю і творчасці Наваліса, а таксама яго каханню да Сафі фон Кюн.

Шчасны, хто стаў мудрацом...

Вершы

З “Гiмнаў Начы” (Hymnen an die Nacht)

Стаіш ты ўжо даўным-даўно, юнак,
На нашым надмагіллі ў задуменні;
У цемры, нібы суцяшальны знак, –
Вышэйшай чалавечнасці ўзнікненне.
Туга нас соладка завабіць так,
Перш чым жалоба жарсліва сустрэне...
Жыцця адвечнага – у смерці адкрыццё;
Ты – Смерць: нам толькі *ты* нясеш Жыццё.

Пачатак (Anfang)

Не шолах гэта – ці я народжаны
Не дзеля зоркі гэтай – а толькі так, крыху
    Ў вар’яцкім свеце ў прыцягненне
Кола магнітнага моцна трапіў?

Ці быў той шолах *зграбнай грацыі*
Усведамленым цэлым? – Ці была вера ўся
    У чалавецтва мімалётнай?..
Што ёсць жыццё, калі гэта – шолах?

Вечна адлучаным быць? – Ёсць у мяне
Прадбачанне будучай еднасці, што

Прызнаная ўжо намі – нашай,
Ды не прыўлашчаная дарэшты...

І гэта – шолах? тады ж бо й ісціны
Цвярозасць – толькі маса, глей, пустаты
Усведамленне, адчуванне
Стратаў, знішчальнае адмовы.

Чым за імкненне жыць узнагародзяць нам
Памкненне дзікае – быць ворагам сабе,
На бруд, што наўкола нас, глянуць
Весела: можа ў тым – прызначэнне?

Што мудраца вядзе праз жыццё, як не
Паходня – да сэнсу найвышэйшага?
Што ж мае ён – ствараць цярпліва,
Легчы ды назаўсёды замерці?

Не шолах ты, а – голас генія,
Ты – ўвасабленне неўміручасці, ты –
Усведамленне вартасці той,
Што толькі тут цяпер пазнаецца.

Некалі чалавецтва будзе мне
Тым, чым Сафія ёсць – зграбнай грацыяй –
Яе найвышэйшую свядомасць
Блытаць не стануць з плачу відзежай.

[Двувершы 1798 г.]

[Distichen 1798]

1

Бедная глеба, сябры: трэба рупліва насенне
Сеяць, каб хоць бы крыху ўсё-ткі ўрадзіла зямля.

2

Клёку замала дасціпнаму – толькі ствараць сусветы:
Сэрца ў любові натоліць духу памкненні, аднак.

3

Хай рой стракоз ляціць, гэтых *чужынак* цнатлівых,
Следам за зоркай двойной, проста з дарамі да нас.

4

Неяк камусьці ўдалося ўзняць шлейф багіні Саіса –
Што ж ён убачыў? – Дзіва дзівосаў, *самога сябе*.

5

Князь – гэта нуль, сам сабою – нішто. Ды як лічбы
Побач адвольна паставіць, значыць ён шмат.

6

Як тыя сеткі, гіпотэзы: як не паставіш, не зловіш...
Ці ж без гіпотэз Амерыку нехта адкрыў бы?
Слава гіпотэзе: толькі яна застаецца заўсёды
Новаю – хоць бы й сябе перамагла самую.

7

Ці ж неразумна шукаць нам хаўруснікаў на начаванне?
Значыць, і той не дурны, любіць нябожчыкаў хто.

8

Шчаснае спадзяванне Quintus'a

Пятым я нарадзіўся, спазнаў пакуты, жабрацтва.
Радасна паміраю: трэці сканаў раней.

[Сябе самога спазнай]

[Kenne dich selbst]

Ёсць *адно*, што здаўна шукалася чалавекам;
І паўсюль – то ў вышыні ці то ў глыбінях зямлі –
Ён пад імёнамі рознымі – марна – схавацца імкнуўся;
Ён адчуваў заўжды гэта, толькі не спасцігаў.
Некалі нехта з'явіўся: дзецям у міфах прыязных

Шлях да таемнага схову-замку ён апісаў.
Ды мала хто зразумеў адгадкі сэнс шыфраваны
Люду наогул няшмат бачыла мэту сваю.
Часу шмат уцякло, бо памылкі чуццё абвастраюць –
Што нам і міфы ўжо праўду не хочуць сказаць.
Шчасны, хто стаў мудрацом і ламаць галаву не мусіць,
Хто ўжо арэх раскусіў вечнае мудрасці той...
Толькі разумны – ў адэптах сапраўдных: ён пераўтварае
Ў золата ўсё і ў жыццё – без цуда-сродкаў зусім.
Пара ў свяшчэннай колбе – дух царскі; а вось – Фэбаў храм...
І ўрэшце кеміць ён: *Сябе самога спазнай.*

пераклад з нямецкай – Лявон Баршчэўскі

Пераклад зроблены з выдання:
Novalis. Werke in einem Band. – Berlin und Weimar: Aufbau-Verlag, 1983.

© Лявон Баршчэўскі, пераклад, 2010